

KULTURPROMENAD SICKLASJÖN

Promenera runt Sicklasjön och upplev Sicklas varierade bebyggelse från olika tidsperioder, intressanta historiska miljöer och trolsk natur. Rutten ligger nära Sickla köpvarter och kulturhuset Dieselverkstaden. Hela promenaden är cirka 3,5 km.

1 STORA SICKLA GÅRD OCH SICKLA ALLÉ

Sicklasjön är uppkallad efter Stora Sickla gård. Av gården finns idag inte många spår kvar, varken i landskapet eller i form av byggnader. Det enda som återstår är en allé av lindar, idag kallad Sickla allé, som var en del av uppfarten till gården. En huvudbyggnad från 1790-talet som låg vid sjön, nära nuvarande Fredells byggvaruhus, totalförstördes av en brand 1989. Ett timrat förrådshus från 1700-talet har flyttats till Stora Nyckelviken.

Sicklasjön och Järlasjön var under forntiden en del av en farled som gick ut mot skärgården via Lännerstasunden och Baggensstaket. Delar av vattenvägarna grundades så småningom upp och blev ofarbara. Men vintertid användes stråket flitigt av skärgårdsbor som reste över is och snö in till Stockholm. Om man antar att gården kom till när farleden ännu gick att segla på, så är den från förhistorisk tid.

I närheten av gården, väster och nordväst om den nuvarande allén, har det funnits järnåldersgravar vilket tyder på att människor bodde här på forntiden. När gravfältet grävdes ut 1966 hittades fynd från 900-talet. De äldsta skriftliga bevisen för att gården existerat är från medeltiden.

2 SVENSKA FLÄKTFABRIKEN OCH SICKLA ALLÉ

Den höga tegelbyggnaden vid Sickla allé byggdes 1959 som huvudkontor för Svenska Fläktfabriken. Arkitekt var Ture Wennerholm. År 2004 byggdes huset om till flerbo-stadshus. Tegelfasaden och entrén är välbevarade.

När Saltsjöbanan kom på 1890-talet blev Sickla attraktivt för industrin. Vid Sickla industriväg, som är en fortsättning av Sickla allé norrut, låg flera industrier som bland annat Atlas Copco och Casco limfabrik. Industribyggnaderna rymmer idag annan verksamhet, ett exempel på det är Dieselvekstadens som nu är ett kulturhus.

3 LILLA SICKLA GÅRD

Lilla Sickla gård har anor från 1600-talet eller tidigare. Möjligen är Lilla Sickla en avknoppning från Stora Sickla gård som fanns redan på 900-talet. Förutsättningarna för jordbruk var dåliga vid Lilla Sickla men bäcken intill gården skapade möjligheter för kvarnverksamhet. Man vet att det fanns en kvarn här på 1500-talet. På 1700-talet anlades ett bomullstryckeri på gården Stora Sickla och ett mindre verk anlades vid Lilla Sicklas bäckfåra. Det vi idag ser av Lilla Sickla är en gårdsmiljö från 1700-talets senare del. Huvudbyggnaden byggdes av krigsrådet Johan Wilhelm Lannerstierna på 1780-talet.

4 LUSTHUS OCH FILOSOFENS GRAV

På en udde vid Sicklasjön står ett åttkantigt lusthus. Den lilla byggnaden med sitt toppiga tak är troligen från sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal och tillhör den engelska parken vid Lilla Sickla gård. Den engelska parktypen med slingrande gångvägar, planterade träd och anlagda kullar kom till Sverige vid 1700-talets slut. I parken finns också gravmonumentet Filosofens grav med en täckhäll av kalksten. Runt graven är dubbla rader av lindar planterade i en halvcirkel. Namnet Filosofens grav har troligen anknytning till den franske 1700-talsfilosofen Jean-Jacques Rousseau som begravdes i en engelsk park norr om Paris. Graven i Lilla Sickla undersöktes 1945 av Stockholms stadsmuseum. Då konstaterades att tre personer låg begravda i gravkammaren. Två av de gravsatta var släktingar till protokollsekreteraren L.C. Pontin som ägde gården under slutet av 1800-talet; prostinnan Catharina Charlotta Pontin född Wejdnehjelm (1780–1868) och fröken Carolina Henrika Matilda Pontin (1810–1877). Den tredje kistan innehöll en ung person som inte gick att identifiera.

Gravmonumentets täckhäll bär inskriften:

HVILANS BONING
DEN DÖDLIGES HOPP
OCH
MÖDORS BELÖNING

5 NYNÄS – GAMLA NACKA VÄRDSHUS

Vid Nackanäsbrons södra fäste, där det idag finns två gula trähus, har det bedrivits värdshusrörelse sedan 1600-talet, eller möjligen ännu tidigare. Verksamheten flyttade till Nackanäs, på norra sidan av bron, omkring 1860 och den byggnaden brann ner på 1960-talet.

Här mellan Sicklasjön och Järlasjön gick den urgamla farleden från skärgården till Stockholms vintertull. Vintertid gick färden på isen. Läget, där sjöleden korsar landsvägen till Nacka ström, gjorde platsen attraktiv för värdshusrörelse. Troligen startades värdshuset av 1500-talsbruket vid Nacka ström. Krögaren skötte även om färjan i sundet, när det senare blev en bro kopplades krogrättigheten istället till brons underhåll.

De två byggnader som finns på platsen idag har en tydlig 1800-talskaraktär. Huvudbyggnaden som kallas Stora Nynäs är sannolikt från 1860-talet. Namnet Nynäs är från denna tid. På 1880-talet hyrdes byggnaden troligen ut till sommargäster. Den långsträckt lusthussalongen Lilla Nynäs, väster om huvudbyggnaden, tror man byggdes på 1820-talet på initiativ av krögaren Anders Ifflander. Salongen, som från början var kortare och invändigt hade en ”skär oljefärg med vacker bård”, var ett led i arrendatorns strävan att göra stället mer attraktivt för ”bättre folk”. Bredvid paviljongen låg den äldsta krogbyggnaden.

6 NYSÄTRA

Det vita huset Nysätra är en före detta sommarvilla uppförd 1874 av häradshövding Karl Barthelson. Vid den här tiden trafikerades sjön av ångbåtar från Stockholm vilket gjorde stränderna attraktiva att bygga sommarvillor på. Nysätra är ett välbevarat exempel på en villa i så kallad schweizerstil med varierad panel och detaljer som till exempel lövsågade utsmyckningar kring fönster och tak. Huset står på en parkliknande udde mot Sicklasjön med murade terrasser och äldre lövträd. På 1920- och 1930-talen började området kring villan bebyggas med

småhus, så kallade egnahem. Namnet Nysätra betyder utmarksäng, en så kallad säter som så småningom fått fast bebyggelse. Innan udden blev bebyggd med villor fanns här odlingsmark och torp som tillhörde Stora Sickla gård.

7 FUNKISRADHUS VID GILLEVÄGEN, TROLLEBO

Sydost om Sickla industriområde, nära Sicklasjön, ligger ett radhusområde ritat 1943 av Sven Backström och Leif Reinius. Arkitekterna är två av folkhemsperiodens mer kända och har till exempel också ritat Danviksklippans punkthus, de så kallade blyertspennorna, som uppfördes ungefär samtidigt med radhusen i Sickla. Radhusområdet vid Gillevägen består av tre radhuslängor placerade som en hästsko kring en gård som öppnar sig ner mot Sicklasjön. De välbevarade byggnaderna har ett formspråk som är typiskt för funktionalismen med ljusa putsade fasader (funkis).

8 SICKLA STRAND

Bostadsområdet Sickla strand byggdes 1947–48 som hyreshus för Atlas Copcos anställda. Arkitekter var Tore och Erik Ahlsén. Arkitektbröderna är kända för att bland annat ha ritat Årsta centrum som byggdes samtidigt som Sickla strand. Bebyggelsen i Sickla består av ett antal flerbostadshus placerade i en sluttning ner mot Sicklasjön. Området har en tydlig uppdelning mellan bostadsmiljö, trafikmiljö och gröna ytor. Gårdarna öppnar sig ner mot vattnet där det även finns en badstrand. Fasaderna är speciella med sina dekorativa mönster i olika färger, en liknande utsmyckning använde Tore och Erik Ahlsén i Årsta.